
CONTINUATIO

HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ

DUCATUS GELDRIÆ

Ab Anno MDCCI usque ad Annum MDCCXXV.

A N N O M D C C I.

DECIMO quinto mensis januarii *Fredericus* Elector Brandeburgicus primus Rex Borussiae proclamatur, ac decima octava die dicti mensis in Koningsbergh Prussiae Metropoli in regem solemniter ungitur.

Neo-Rex ordinem equestrem nigrae Aquilae instituit, ac alia quae regiae Majestatis erant, peregit. Sparsa sunt in vulgus numismata aurea atque argentea, quae ab una parte ferebant *Fredericus Rex* unct: Regiomont: 18 January; ex altera vero parte: cum regiae coronae. *Prima mea gentis.*

Sexto Februarii Namurci, Luxemburgi, Montibus Hannoniae et in alias Belgii civitates, quas Batavi mixto cum Hispanis praesidio tenebant, noctis obscuro admissi sunt Galli, idque jussu Emanuelis Electoris Bavariae, tunc Belgicae Praefecti.

Mense martio Galli sub ductu Comitum de Cogny et Marchionis d'Allegré superiorem Geldriae tractum occupant; et quidem vigesima memorati mensis Ruramundam ingressi

sunt, mox Venlonam, Gelram, aliaque fortalitia praesidio, aliisque belli meditentis communiunt.

Electore Bavariae 23 Martii 1701. Bruxellis discedens Germaniam petit, accopiosam conscribit miliciam. Quem admodum Hispanicae ditionis loca Galli Hispanis juncti pro Philippo quinto in Hispaniis, tum Belgio tenebant, ita Regnum Neapolitanum ac Ducatum Mediolanensem in Italia occuparunt, eumque mox tum Neapoli, tum Mediolani Regem ac Dominum proclamant. Erat autem Neapoli Prorex Dux de Medina Coeli, Ducatum vero Mediolanensem Princeps Vaudemontius curabat.

Neapoli tamen plures inclinabant ad Austriacos; hinc conspiratio per multos nobiles contra Hispanos ac Viceregem facta, ast detecta. Inde adversus conjuratos pugnatum est, qui devicti fugam capescunt, pluribus captis ac punitis.

Imperator interea sub principe Eugenio exercitum numerosum in Italiam mittit, ut ea, quae erant haere-

Exordium belli.

PRODROMUS HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ

ditatis Hispanicæ nempè Neapolim, ac Mediolanum occuparet: obsistunt Hispani, qui mox aucti copiis gallicis sub Catinatio, ac postea sub Duce de Villeroy: attamen per Cæsareos primò laceffiti: nondum quippè indictum bellum erat: ac propè oppidum Carpi fugantur.

Mense Septembri initum fœdus a Cæsare Leopoldo, cum Anglis, ac Batavis contra Ludovicum Galliarum Regem ejusque nepotem Philippum Hispaniarum Regem: fœderi impeperii Principes perè omnes accesserunt, si Bavaros fratres exceperis, Emanuele nempè Bavaricæ, ac Josephum Coloniensem Electores, qui Gallo ac Philippo ex sorore nepoti ad hæserunt; hinc in oppida diœcesis Coloniensis, Novesium nempè, Keyserweerdam, Rhenobercam Sontinæ (*Sons*) aliaque dictæ diœcesis loca miles gallicus admittitur.

Undecimâ Septembris Maria Ludovica Gabriel filia Ducis Sabaudicæ secundo-genita matrimonio jungitur Philippo Francisco Hispaniarum Regi: solemnitas matrimonii fuit Taurinii celebrata, ac die postera, nempè duodecimâ ejusdem mensis, Regina Hispanias petit.

Decimasextâ ejusdem mensis vitâ functus est in regio palatio S. Germani, qui in Gallis exulabat, Jacobus secundus Angliæ Rex, ætatis annum dum ageret sexagesimum octavum; sepultus in ecclesia Benedictinorum anglorum in suburbio S. Jacobi; ejus filius mox a Rege Galliarum salutatus Rex Angliæ sub nomine *Jacobi tertii*.

Ad cathedram Ruræmundensem, quam Reginaldus dimiserat, Hispaniarum Rex Philippus quintus delegit venerabilem Patrem Angelum d'Ongnies Capucinum, ex il-

lustri Comitum d'Ongnies et d'Estreës familiâ natum, ac regium in Burgundiæ et Castellæ Capellis, Ecclesiasten: Regis voluntati, ubi Clementis XI Pontificis confirmatio accesserat, Anthonius du Mont Decanus ac Vicarius Generalis Ruræmundensis vice Neo-episcopi possessionem Cathedræ cepit 27. Decembris, quæ erat dies sancto Joanni Evangelistæ sacra.

ANNO MDCCII.

Kalendis Januariis Humbertus a Precipiano Archiepiscopus Mechliniensis venerabilem Patrem Angelum d'Ongnies Episcopum consecravit Bruzellis in Ecclesiâ Patrum Capucinatorum: consecrationis solemnibus assisterunt Reginaldus Antverpiensium, Philippus Erardus Gandensium, nec non Guilielmus Brugsium Episcopi, ac decimanonâ mensis proximè secuti cum a Clero, tum Populo, obsequente etiam in armis milite Neo-episcopus in Cathedram Ruræmundanam introducitur ingenti honoris significatione: qui, rebus utcumque dispositis sollicitudine pastoralis cepit gregi suo intendere, Parochias inspicere, Sacramento confirmationis munire subditos, Verbum Dei annuntiare, maximè in adventu Domini ac Quadragesimâ, atque eo, quod instabat, procelloso tempore, Ecclesiam suam ac Religionem Catholicam pro virili tutatus est.

21 Februarii Philippus *Delphinus* Gallici filius Ruræmundæ in foro solemniter ac consueto ritu Dux Geldricæ inauguratur, ac tantus belli comeatus unâ cum tormentis bellicis in Geldricam ex Brabantia advectus fuit, ut frumento condendo granaria Venlonæ ac Ruræmundæ haud sufficerent,

Venerab.
Pater
Angelus
d'Ong-
nies
consecra-
tur Epis-
copus
Ruræ-
mond.

Obitus
Jacobi II
Angliæ
Regis.

Obitus
Willelmi
III. An-
glie regis

sed et Ecclesias ipsas, etiam Cathedralē, Monasteria eorumque ambitus, siligine, tritico et avenā ex parte opplerent.

Obitus
Willelmi
III. Angliæ regis

19 Martii obiit Wilhelmus tertius Angliæ Rex, cui Anna Jacobi secundi Regis filia, ac Georgio Daniæ Principi nupta successit, et 4 Maii (novo stylo) diademate regio solemniter more gentis decorata. Galli, vernante tempore, sub Duce de Boufflers per Belgium Geldriam petunt, transmisso propè Stevensweerdam ac Ruræmundam Mosā : eos protinus sequitur Dux Burgundiæ Delphini Gallici primo-genitus, qui Kalendis Maii Ruræmundam appulit pernoctans in Aulā Provinciæ Gelricæ : postero die, ubi prius in Ecclesiā nobilium Virginum vulgò het *Munster* Antistitis Sacro interfuerat, ab eo, uti ab obsequente Capitulo Cathedrali salutatus, ad castra propè Xantos perrexit.

Batavi numero Gallis impares, desertis propè Xantos castris, Cranenburgum usque sub Comite de Tilly recedunt, qui Gallos, silente agmine, neomagum properantes anteverunt, præcipiti adeo cursu, ut quos portæ Neomagenses non caperent, in munitiones ac vallum effunderentur. Hic Galli subsistunt, ac depopulatis, qui Mosam inter et Vahalim interjacent, agris, castra propè Clivos metantur, ipsamque Cliviam hostiliter vexant.

Mense maio Leopoldus Cæsar, Angli ac Batavi Franciæ Regi ejusque nepoti Philippo Hispaniarum Regi bellum indicunt, quæ indictio postmodum ex parte Cæsarum ac Romani Imperii in Octobri repetita est.

Inter hæc Elector Palatinus ac Princeps Nassavius Saerbrugh Cæsarum insulam impetunt circā Aprilis medium, collectis, qui belli socii accesserant, Hassis, Brandeburgis, Batavis-

que : est autem Cæsarum insula oppidum apprimè munitum, dextræ Rheni ripæ adjacens, secundo infra Dusseldorpium lapide, ubi præter Patres Capucinos est egregium Canonicorum Collegium, et Ecclesia sancti Swiberti Cœpiscopi sancti Willibrordi, qui cum sociis Anglo-Saxonibus Frisones, Batavos, Vestphalos, vicinisque incolas a gentilismo ad Christum converterunt initio Sæculi septimi, estque S. Swibertus in eadem Ecclesiā sepultus, ac miraculis clarus, prout hæc latius referuntur in historiā nostrā ecclesiasticā lib. I. cap. V. Hoc oppidum jussu Septemviri Coloniensis præsidio gallico firmatum erat; obsessis id opis accesserat, quod Comes de Tallart a Boufflerio submissus cum copiis gallicis cis-Rhenum è suggestu tormentis hostem trans-rhenanum quateret, idque magno obsidentium impedimento : missus insuper a Tallardo per pontem sublicium identidem in oppidum integer miles, qui continentes Germanorum assultus pro virili retunderet, dum saucius intereā miles Venlonam curandus veheretur, præter angustiam loci infesto igne omnino consumpti, id quoque incommodi obsessos premebat, quod præter missiles ignes magnam vim lapidum hostis ex mortariis mitteret, qui coribus inclusi ac ad certam mensuram in aëra librati in obsessorum capita grandinis instar deciderent, quibus avertendis crassiorum asserum tabulato sese obsessi tuebantur.

Consumptā igitur utrimque ingenti hominum multitudine, oppidum decimo quinto Junii in Germanorum potestatem transit. Pacta ac conditiones tradendi oppidi a Principe Nassovio, ac Marchione de Blainville loci Præfecto signata sunt.

Keysera-
Weerda
obsessaet
subjug.

Mox portæ et reliqua, quæ supererant munimenta solo æquantur; supererat turris firma admodum et excelsa Rheno imminens, ceu frenum amnis, hæc magno etiam præsidio obsessis fuerat, quam hostis tormentis bellicis et bombis incassum fatigaverat, ex quâ Præfecti Gallorum tuto hostium castra eorumque operas speculabantur, hæc turris supposito pulvere tormentario demum subversa est, jacetque hactenus oppidum in ruinis suis sepultum. Sola quippe Ecclesia Capucinorum immunis manserat, at Ecclesia S. Swiberti Collegiata etiam igne consumpta, jam ex ruinis augustior, quam ante, cura Canoniorum surrexit. Tempore obsidionis magnopere trepidatum erat Dusseldorpii duabus leucis Keyersweerdâ dissiti; Tallart quippe Gallus, qui obsessis è ripâ Rheni Belgicâ præsidio erat, quasdam Copias ex adverso Dusseldorpii locavit, cæpitque excitare tormentorum et mortariorum sedes, ut Dusseldorpium Electoris Palatini Aulam Civitatemque martio igne impeteret, hinc magnâ præcipitantia tumultuariè ex Urbe et Aulâ esserunt quæcumque, in agrum montensem extra portas. At Dusseldorpienses præter trepidationem nil damni perpassi sunt; Tallardo cum suis ad castra keyersweerdica regresso. Submotis igitur trans Rhenum Gallorum Copiis, Germani propè Neomagum Batavis junguntur, quibus et Angli sub Duce Malburgio in Mockensi ericeto accedunt; ac coadunatis ita copiis (octoginta millia dicebantur) transmissis propè Graviam Mosæ flumine rectâ Brabantiam milite vacuam petunt, positis Achel inter et Hamont in Campiniâ Leodiensi castris. Galli,

Galli
Cliviam
deserunt.

qui propè Clivos hactenus substiterant, sese interclusum iri metuentes, Mosam propè Neer infra Ruræmundam ea celeritate transmittunt, ut fæderatorum copias prætergressi etiam in Campiniâ Leodiensi subsisterent: ubi inter utrumque exercitum præter velitares pugnas nil memoratu dignum actum fuit.

At Fæderati, ne reliquum æstatis irritò transigerent, Geldriam Hispanicam occupare statuunt, Gallis ob submissa in Italiam ac Germaniam auxilia admodum imminutis: missa igitur fæderatorum millia decem sub imperio Domini de Obdam Batavi, ejectisque prius è vicino castro de Grevenbroick Gallis, castrum etiam weerthense, quod oppido adjacet, impetunt. Miles gallus immissum ignem ob loci angustiam diutius ferendo impar, honesta pactus circa Augusti medium Ruræmundam ductus est. Weertha autem oppidum, eique contiguum castrum quondam fuit Comitum de Horn sedes ac Dynastia.

Fæderati igitur indè Venlonam properantes, xxviii Augusti in Parochiâ nostra de Helden pernoctant, servata utcumque disciplinâ militari. Præter Dominum de Obdam Copiarum Præfectum erant suffraganei Generales Comes nempe de Tilly, qui ad tutelam domus meæ equitem mihi concesserat, ac Generalis de Rhoe. (1) Dominus in Baerlo; postera die Venlonam petunt tribus leucis a pago de Helden dissitam, ac fortalitium Sancti Michaëlis, quod Venlonæ objacet, obsidione cingunt; oppidum verò, quod Mosa interfluvius a fortalitio sejungit, reliqui ex Germania fæderati concludunt: at tormentis

(1) Joannes Baro de Rhoe d'obsennich, Dominus in Baerlo & Equitatus Batavici Generalis in Lusitaniam missus ibidem obiit 11 July 1704.

bellicis ob aquæ penuriam, adverso Mosa, serius advectis, undecima demum Septembris obsidio seriò promotâ est; eratque rei tormentariæ Præfectus Friso (cui *Cokorn* nomen) ac apud fœderatos eo nomine in bellicis expeditionibus admodum celebris. Disiectis vi tormentorum fortalitii mœniis, adituque aperto xviii Septembris, hinc Angli Batavique, inde Prussii primas munitiones transgressi, ac præsiario militi per continentem pugnam immixti in ipsum fortalitiu enituntur: præsiarii in arcto positi neque hosti jam pares, ad civitatem trans Mosam fugiunt; at ab hoste præventi ac interclusi sese dedunt, inter quos eminentius erant Dominus Amenzaga fortalitii Gubernator ejusque filius: Brigidarius Wrangel aliique militiæ Præfecti. Inter diditios erat R. Pater Hemting Minorita fortalitii Sacellanus, qui et capite saucius ægrè mortem effugerat. Hic cum reliquis captivis ad Castra Batavorum ductus a Barone de Wittenhorst, Domino in Horst benignè in tentorium susceptus vulneri curando tempus ac medicamenta accepit; inde dimissus obligato adhuc dum capite apud me in Helden hospes divertit ad alium Conventum sui Ordinis transiturus. Subacto fortalitiu mox in Blerickensi Mosæ ripâ (est autem Blerick pagus ex adverso

Venlonæ, Mosæ adjacens) paratur tormentorum sedes, inde machinarum vi murus ex adverso inter molam aquaticam ac portam tiegelensem dejicitur: inter tormentorum globos interludebant alii missiles ignes, bombæ nempe, ac pyroboli ex mortariis minoribus (haubitzen vocant, recens inventum) ejaculati, eo igne Conventus Monialium Annuntiatarum in *Cedron*, (1) aliæque domus portæ tiegelensi vicinæ ardebant; alias quoque domos maximè in platea *het maes Schriecksel* infestus ignis absumpsit. (2)

Erat aliud quoque malum Venlonam premens, nempe dysenteria, quæ militem juxta ac civem depascebat: tum et saucii ex *Keysersweerde* magno adhuc numero jacebant: miles insuper præsiarius utpote non usque numerosus, hosti jamjam assaultum paranti haud par. Cives igitur Gubernatorem deprecati; locum dedat, neve extrema expectet, ac ita Civitas militi maximè acatholico in prædam fiat. Vigesima igitur tertia Septembris certa lege Venlona deditur, ea conditione, ut nempe miles honoratè decedat: Civium ac Regularium privilegia, nec non Catholica Religio, ejusque publicum exercitium, ut ante, salva maneant: dispositio Magistratûs penes Batavos esto. Ecclesia verò sancti Georgii in usum novatæ Reli-

Venlona
a fœderatis
casaris
subacta.

(1) Ecclesia Monialium Annuntiarum reædificata est anno 1730 vel 1731.

(2) Absumpsit etiam Fundationem ac Ecclesiam duodecim veterorum hominum ibidem morantium qui habebant victum & amictum, vocatum lingua teutonica (*Het Mans Huys*) & aliquarum Viduarum vel Filiarum separatim habitantium, quæ tantum habebant panem; sed anno 1776 ad 1777. Dotatæ fuerunt a Domicella *Haeken*: ita ut modò habeant victum non amictum. Fundatio hæc faciebat angulum (*van het maes en Henschrickel*) cujus vestigia adhuc extant.

gionis cedat. Pacta firmantur in castris venlonianis 23. Septembris a Principe *Walramo de Nassau* exercitus fœderati Duce, ac Comite de *Waro* Governatore Civitatis. Domino *Labadie* militiæ gallicæ Præfecto, *Courten*, Valori. Capitulationis articulos (sunt triginta) missos facio, cum alia ex post pacta in tractatu de *Barriere* infra adducendo a Cæsare ac Batavis pro Venloniensibus inita sint

Dysenteria non tantum Venlonæ, uti dictum, sed et in tota Geldria superiore plurimos hoc tempore sustulit, quæ circa medium Augusti cepit, ac circa finem Novembris grassari desiit. Alia tamen incommoda saltem gravia, ut per prædationes ac pabulationes ex castris fieri solet, Patria nostra haud perpressa est; avena quippe ac pabulum equorum ad castra, uti et reliquis commeatus subministrata sunt.

Venlonâ itaque expugnata, continuo Ruræmunda ac Stephani insula (stevensweerd) obsidione cinguntur, et Comes de Noyelles stevensweerdam obsidet, deductis a Mosæ Trajecto machinis, quibus concussa deditur secunda Octobris.

Inter deditiois Capita primum erat, ut miles cum Præfectis militari honore Namurcum abeat: quod Oppidani suâ, prout cuique visum fuerit, Religione vivant. Signata hæc sunt in castris de stevensweerdt secunda Octobris 1702. Subscriptum: *Comes de Noyelles*. Radda.

Interea è castris venlonianis missus Ruræmundam cum equitatu Comes de Tilly 25. Septembris; postera mox die secutus reliquus exercitus, ac tormenta bellica. Secundo igitur Octobris fossæ obsidionales (appro-

ches) aperiuntur ex duabus partibus; et quidem ex inferiore parte Mosæ per Prussios sub Comite de Lottum; ex alia parte fluenti Ruræ a Batavis dirigente Generali de Fagel; excitati interea tormentorum ac mortariorum suggestus; è quibus sexta Octobris, quæ erat divo Brunoni sacra, mane circa nonam cepta feriri civitas, tantâ vi præsertim ex monte Levino (lewerbergh) similiter ex parte molendini, ut spatiosa ruina ad portam venlonensem per mœnia ac murum hosti pateret.

Obsessi assaultum sub noctis obscuro veriti circa septimam vespertinam dedendæ urbis signum hosti ostendunt. Pacti igitur deditiois articuli 43. horum contentum præcipuum erat.

1.º Ut Catholica Religio liberè, ut ante, exerceatur Ruræmundæ.

2.º Episcopus et ut reliqui Ecclesiastici, insuper Religiosi ac Cives in jure suo ac privilegiis manuteneantur.

3.º Præsidarius miles honoratè abeat Lovanium.

4.º Ad publica munia homines utriusque Religionis promoveantur, idque arbitrato Batavorum.

Signatum in Castris Ruræmundanis septima Octobris 1702. *Walrad Princeps de Nassau*. Erat autem Ruræmundæ Governator Dominus de Zoutelant, cui suffectus est Princeps de Holstein-Beeck nomine Batavorum, quibus data est Ecclesia Sancti Spiritus, quam Sorores Pœnitentes possidebant, quæ tamen in Conventu suo Ecclesiæ juncto manserunt.

Dum hæc agerentur in superiori Geldria, Comes Malburgius in Campiniâ Leodiensî cum exercitu adversus Gallos eorumque Ducem Bouffierium excubans, acceptoque de sub-

Obsidio
Ruræ-
munden-
sis.

Capitu-
lario.

Leodiv
cum fo
talit
puga-
tum.

actis ad Mosam Geldriæ locis, rectâ Leodium petit, ibique 13. Octobris propè Castra metatur. Urbs hæc ob imminentem hostem trepida, atque ob inæqualem ac sinuosum fitum capi facilis, inito cum Malburgio ac Hollandiæ Deputatis pacto, circâ medium Octobris salvis privilegiis deditur. Miles gallicus, qui in urbe præsidium agebat, ad arces se recipit, quarum altera ad dexteram, altera ad sinistram Mosæ, urbisque partem sita est.

Leodium cum fortalitiis expugnatum.

Cohornius rei tormentariæ Præfectus, adductis ex Ruræmundensi obsidione per Mosam tormentis, arcem, quæ a sinistris Leodium tegit, continenti tormentorum vi triduum concussit, adeo ut, dejectis muris, spatiosus obsidentibus aditus pateret, qui 23. Octobris circa quintam horam postmeridianam in muri ruinas assiliunt tantâ vi, ut post prælium, quod utrimque acerrimè gestum est, obtinuerint locum captusque simul in pugna Dominus Violaine arcis Præfectus, unâ cum reliquo milite multum faucio. Impetum irruentis militis dirigebant Domini Generales Fagel et Somerfeldt Batavi. Indè è vestigio ad sinistram Mosæ partem translatae machinæ, atque 29. Octobris arx altera, in rupe ac Monasterio Carthusiano posita impetitur. Dux Hasso-Cassellius obsidioni promovendæ, militique præerat. Arcis Præfectus (Millon Gallus) ubi ingentem machinarum vim peressus erat, ne et ipsum præsidium, uti in altero fortalitiis, hosti in prædam cederet, honestâ lege in obsidentium potestatem transiit, ductusque cum milite Antverpiam.

Post eas ad Mosam ac in Geldriâ nostrâ expeditiones, autumnante Cælo, miles in hiberna dimittitur. Angli ac

Batavi in Geldriam atque Hollandiam distributi, Germanis versus Rhenum digressis.

Non minori fervore in aliis Regionibus hac æstâte inter partes bellatum est: et quidem in Italia Princeps Eugenius Cremonam a Gallis Hispanisque insessam nocturno astu interceptit in fine Januarii: miles præsidarius, cum in istis temporis angustiis jungi non posset, attamen facta tumultuaria manu, rem fortiter pro re nata gerebat, adeo ut Princeps Eugenius post horas decem eandem urbem deseruerit magno utrimque cæsorum numero: captus inibi Marchallus de Villeroy Gallicæ militiæ Dux, in cujus locum Galliæ Rex Ducem de Vendosme suffecit.

Italia.

Trigesimâ July Ludovicus Galliæ Rex Cæsari, Anglis, Batavis, cæterisque Cæsari junctis bellum indicit. Interea Philippus Rex iturus in Italiam, Mense Febuario Madrito discedit, petens Barcinonam quousque Reginam itineris Comitem habuit: octavo Aprilis Barcinonâ solvens felicibus velis in Portum Neapolitanum xv. dicti mensis appulsus est, ac postridie magna honoris significatione a Duce d'Escalona Vice-Rege ac Neapolitanis exceptus est; qui, cum ei fidelitatis Sacramentum dixerant, aliisque, quæ regiæ curæ erant, actis, 2. Juny Neapoli solvens legit Italiam & italicum Maris littus; ac a Duce et Ducissa sabaudicæ salutatus, 18. Juny Mediolanum ingreditur, quem Princeps Vaudemontius ac Civitas pro dignitate regia suscepit, postquam necessaria curaverat, ad Castra Hispano-Gallica propè Cremonam posita profectus est. Philippus Rex ac Dux de Vendosme Gallo-Hispanis præerant, Princeps Eugenius Cæsareos ducebat: præter velitares pugnas acerrimum prælium

Philippus Rex Italiam petit.

propè Luzara xv. augusti extitit, ubi ob æquatam tum militis tum Ducum virtutem, nocte pugnam dirimente, utraque pars sibi victoriam arrogabat. Post hæc cum nil digni actum sit, Philippus Mediolanum repetit; inde initio Novembris discedens navibus gallicis in Provinciam pervenit, ubi in itinere terrestri per Languedociam xx. Decembris Barcinonam advenit in Hispanias redux.

Classis
Batavo-
Anglica
Oppugnat
Hispanias
propè
Cadix.

Neque Angli Batavique feriati, quin fortissima classe Hispanias quætere intendant, ipsamque urbem Gauditanam, primarium Hispaniæ portum, debellare. Dux d'Ormont militia præerat, architalassus Rock classem curabat; 17. Augusti propè Gades inter Rottam & fortatiliam S. Catharinæ miles e classe in terram ductus: incolæ viso hoste territi ad oppidum. S. Mariæ leucâ inde difsitum fugiunt. Dux Ormontius Hispanos leniter tractare satagens, eos edicto revocat significans se non ut hostem sed ut amicum nomine Caroli Austriaci venire: intereâ oppidum S. Mariæ exiguo præsidio defensum occupat; ast miles acatholicus contineri non poterat, quin in Ecclesiis Catholicas involaret, Sacra comminueret, opulentiores insuper Civium domos expilaret, quod ubi passim innotuit, universam concussit Hispaniam, ipsosque Hispanos oppidò Catholicos usque irritavit, ut vicinæ passim urbes, nobilis juxta & agricola arma adversus hostem capesserent. (1)

Angli Batavique, qui se nil jam profecturosati, classem cum prædâ repetunt 8.bris medio, succensis hincinde in vicinia domibus hostium postremos usque ad navigia Hispani persecuti sunt. Cum, re itaque infectâ, inde classis solveret, intellectum est, aurum argentumque indicum ex Americâ in Hispanias portandum propè adesse sub conductu gallico, cui præerat Chateau-Renaud gallus; hic, ubi acceperat potentem hostium classem sibi imminere, ad portum Vigos in Galliciam deflexit, expositurus, qua poterat celeritate, thesaurum indicum, antequam hostis adesset, quem ad civitatem Lugo xxv. horis inde disitam vehi jussit; quod ubi ferme absolverat, hostis adest, portumque ingreditur; post pugnam Gallus hosti impar naves reliquas succendi jubet, quarum aliquot combustæ, aliquot antequam arderent ab hoste captæ. Reliqui thesauri indici, qui ob temporis angustiam transportari haud poterant, iis in prædam cesserunt.

In Germaniâ Marchio Badensis Cæsarei exercitus Dux cum reliquis Imperii copiis Landavium medio Junii obsidet per Melac Gallum defensum; Josephus Romanorum Rex Leopoldi Cæsaris filius xxvii. Julii positurus prima belli rudimenta in castra cæsarea appulit: hinc Landavium majori vi impetum, decima Septembris deditur. Romanorum Rex Mense Novembri Viennam regreditur; intereâ Marchio Badensis superiorem Rhenum petens, Brisacum inter et Hunin-

Josephus
Rex
Romanorum
Landavium
expugnat.

(1) Nota. In litteris ex Classe Anglica scriptis, est stylus vetus, ex Classe Batavica est stylus novus quæ differentia ad minus est decem dierum. Hinc fit concordia temporis in rebus ibidem gestis.

Prælium
inter Cæ-
sareos &
Gallos ad
superio-
rem
Rhenum.

gam dictum flumen trajicere cogitat, Galli sub Marchione de Villars Cæsareos, ne in Alsatiam irruant, transitu Rheni arcant; hinc propè Tridlingam inter utrumque exercitum acerrimum prælium intercessit dubio, ut ferunt, marte; Cæsareis tamen, ne transfirent, flumen interdictum. Cæsar Leopoldus cum Imperio Romano bellum indicit Regi Galliæ ac Philippo Duci Andegavensium. Initio Novembris Galli sub Comite de Tallard oppidum de Traerbach inter treviros & confluentias ad mosellam situm occupant.

Galli
oppidum
Traer-
bach ad
mosellam
occupant.

ANNO MDCCIII.

Rhenobercam ac Bonnam Electoris Coloniensis oppida ad inferiorem Rheni tractum hactenus tenebant Galli, & Hispani oppidum Geldriæ: ea loca per Cæsaris fœderatos hæc ætate subacta sunt; & quidem Rhenobercam a Prussis mense Octobri elapsi anni occlusam, igneque martiali fatigatam, non hostilis ignis, ast fames, quam brumale tempus auxerat, demum expugnavit, ac Prussis tradita.

Rhenoberca de-
ditur
Prussis.

Septimâ Februarii 1703. deditiois pacta signarunt Comes de Lottum Prussiarum militiarum Dux, ac Marchio de Grammont Gallus loci Governator. Miles præfidiarius honoratè decedens in Brabantiam ductus.

Bonna,
Huyum
ac Lim-
burgum
per fœde-
ratos Cæsaris sub-
acta.

Interea Malburgius fœderati exercitus in Belgio Dux, circa 24. & 25. Aprilis Bonnam obsidet; præparatoriis ad obsidionem per Cohornium tormentariæ rei Præfectum factis, sub initium Maii Bonnam tormentis quatere cœperunt, ac 15. dicti mensis dedendi loci pactio facta ac signata a Duce Malburgio & Marchione A-

legre Bonnæ Governatore. Hinc Elector Coloniensis in Belgium secessit, ubi mansit usque ad belli finem. Cum igitur ad inferiorem Rhenum nil residui Gallis esset, Malburgius Mosam versus Copias duxit, ac Huyum Leodiensis ditionis, quod oppidum Mosæ imminet, Cohornii machinis concussum octiduo subegit 26. Augusti, milite præfidiario in captivitatem ducto. Inde Copiarum partem sub ductu Principis Hasso - Casselii mittens Limburgum Regis Hispaniæ oppidum obsidet, è vestigio Malburgius secutus ipse, ubi locum machinis ob iter impeditum serius adductis coarctaverat, Limburgum 27. Septembris traditur.

Consilium supremum Ruræmundæ, postquam Geldria superior per fœderatos Cæsaris subacta, ad interim Batavorum imperio pareret, suas in Curia sessiones aliquanto tempore suspendit, ac DD. Status fœderati Belgii desuper consuluit; qui post resolutionem 24. ejusdem mensis datam respondent, quod provisionaliter Consilium in suis functionibus continuaret, & justitiam nomine DD. Statuum administraret. Hinc sessiones suas circa Majum resumit. Episcopus Ruræmundanus de grege suo sollicitus districtum Werthensem visitat, ac, peractis Paschæ solemniis, Graviam ac Neomagum tendit, ubi honoratè susceptus, nullo prohibente, muniis episcopalibus in eo districtu functus est; inde redux, post Pentecosten ditionis Kessellensis Parochias inspexit. Porro cum ob perpetuos belli motus ærumnasque, quas Geldria nostra perpessa fuerat, ruricolæ admodum essent extenuati, Antistes rogatu Primatum Geldriæ Bruxellas petit, deprecaturus, ut tributa Galli aut remittant, aut saltem minuant; ast in prece sua non auditus, sub finem Octobris in Gel-

Episco-
pus Ru-
ræmond.
Wert-
han, gra-
viam, ac
Neoma-
gum visi-
tat.

driam rediit, ac post festum omnium Sanctorum Hagam-Comitis concessit; attamen ante festa natalitia ad Cathedram suam redux.

Bavarus
aliqua
loca ad
Danu-
bium oc-
cupat.

Ad Danubium Elector Bavariz ut ditiones suas tempestivè adversus Cæsaris ejusque fœderatorum arma firmaret, varia ad Danubium ac circum oppida urbesque occupat, ut puta Neoburgum, Ratisbonam, Augustam-vindelicorum, Passavium &c. Electoris Copiis Marchallus de Villars Gallos junxit, quos per sylvam nigram hæctenus aliàs imperviam duxit verno tempore; hinc Comitatum Tirolensem ejusque Metropolim Insbrugum Bavarus occupat, ut per Montes se jungant Gallis sub Duce de Vendosme Tridento incumbenti; ast, intercluso per Cæsareos ac ruricolos Montium transitu, Bavarus, deserto Tirolis, Danubium petit, ac prosperè aliquot præliis contra Cæsareos ejusque Fœderatos pugnavit.

Ad Rhenum superiorem Dux Burgundiz Delphini filius, ejusque militum Vicarius Marchallus de Tallard mense Septembri Brisacum expugnat; inde digressus Tallard Landavium obsidet, ac post casus propè Spirback Germanos in subsidium Landavii intentos, 5. Novembris locum ad deditionem coëgit.

Dux de Vendosme, ubi irritò conatu suas Bavari Copiis jungere tentaverat, subito itinere Copias in Ducatum Mantuanum ducere à Rege jussus, Ducis Sabaudi legiones Gallis adhucdum immixtas 29. Septembris armis nudat, captivasque tenet; nam Sabaudiz Dux, renuntiato Hispanico Gallicoque fœdere, se junxerat Cæsari; cujus Copiæ mox sub ductu Visconti & Starembergh in auxilium Ducis Sabaudiz profectæ sunt. In Hispaniis Philippus Rex ad imminens

bellum haud segniter arma parat.

Bello igitur hæc æstare inter partes variâ fortunâ gesto, Leopoldus Romanorum Imperator Vienna Carolum filium secundo-genitum 12. Septembris decernit, proclamatque Hispaniarum Regem sub nomine *Caroli tertii*; postquam Leopoldus ipse ejusque primo-genitus Josephus Romanorum Rex hæreditati Hispanicæ in favorem Caroli renuntiasent, post plausus ac congratulationes Neoregi factas, decimanonâ memorati mensis Carolus Rex Hispanias petiturus Viennâ circa vesperam discedit, rectâ Duffeldorpium tendens, ubi decima sextâ Octobris post meridiem appulit: ab avunculo Electore Palatino perbenignè, ac regio more susceptus, aliquot ibidem diebus substitit, quem Deputati Colonenses, Aquenses, Leodienses obsequiosè salutabant; ast Geldriensium nemo, fortè aliundè impediti.

Carolus
Austriacus
Rex
Hispaniarum
renuntians,
Hispanias
petit.

Demum xxix. dicti mensis in navi prætoriâ, quam illi omninò regiam adornaverat Elector, inferiore Rheno decedens, Hagam Comitis tertio Novembris advenit, inde Angliam versus, postquam Classem vigesimâ Novembris conscenderat, adverso vento ac sævâ tempestate jactatus, vigesima secundâ denuò in Hollandiam rediit, undè sub initium subsequentiis anni conscensâ denuò Classe, in Angliam, ut dicitur, transit.

Intereâ ut ad Geldriam nostram sermo redeat, concluso per æstatem Geldriz oppido, ut ante memoratum, Prussii propiùs accedentes trigesimâ Septembris suggestus sedesque locandis tormentis bellicis excitant; et quidem prima sedes ante portam Geldriensem locata est, altera ad Ilsemensem, tertia denique ante portam lapideam: iis ita paratis, tertiâ

Bombardatio
oppidi
Geldriensis.

Octobris post meridiem è duobus suggestibus oppidum tormentis impetere cœperunt, quæ Machinarum vis, ubi tridud tenuit, Comes de Lottum Caduceatorem obsessis mittit, ni oppidum dedant, igne martiali subvertendum. Gubernator (erat N. Dominus de Betis Hispanus) respondet, locum se ad extrema defensurum. Oppidani imminens malum facile suspicati, cuncta in locis subterraneis recondidère, maximè in caveis Patrum Carmalitarum, ac Monialium ejusdem Ordinis, quæ receptacula asseribus, trabibus, firmo aliisque meditentis adversus martialem ignem firmabant.

Septimâ igitur Octobris (erat dominica dies) ex tribus sedibus primâ luce oppidum quatere cœperunt (mortaria erant 32, tormenta bellica multo plura) tantâ vi ac fragore, ut pluvix instar è Cælo ignis rueret, obvia quæque sterneret, ipsamque caveam apud Moniales Carmelitanas, variis licet tegumentis firmatam, decidens pyreuma, seu bomba usque ad ima penetravit; id tamen, Deo protegente, factum est, ut ex latentibus inibi sœminis (sexaginta ferme erant) nil nisi animi deliquium, mortisque metum perpessæ sint, cæterum pulvere terræque æthiopissarum instar denigratæ. Ea vis (bombardatio) usque in seram noctem protracta est, arsitque Conventus Monialium tertix regulæ S. Francisci, ac plura ædificia in favillam abeunt. Sub noctis obscuro, ubi hostilis ignis non nihil remitteret, plerique ex caveis ad propugnacula securitatis ergo currebant, ubi tamen plurimi extincti sunt. Sub crepusculo sequentis diei resumptus missilium ignium impetus, adeo, ut oppidum ex fragore tremere: circâ tertiam pomeridia-

nam hostis vexilla plicat, misso ad Gubernatorem nuntio, aut locum dedat, aut extrema patiat. Imbellis sexus lachrymis Gubernatorem fatigat, ut locum tradat, ac Civium miseretur; ast Præfecto hisce nil moto, secutâ mox die martialis ignis oppidum fortius concussit.

Parochialis Ecclesia, quæ tertio jam ignem conceperat, nunc demum, cum nulla ignis restinguendi daretur facultas, cum universâ supellectile sacrâ arsit: insuper Ecclesiam ac Conventum Patrum Capucinatorum flamma absumpsit, tenuitque incendium totâ nocte: attamen Patrum Carmelitarum Conventus, Ecclesiæ Parochiali contiguus, tametsi die sequenti, quæ erat mercurii, ac quarta bombardationis dies, ollis incendiariis, bombis, cæteroque hostili igne impeteretur, crebrò licet arderet, protegente Deo ac singulari Regularium diligentiam servatus est; atque cum præcipua jam ædificia jacerent, non destitit tamen hostis ferramentis, lapidibus, ollis, pyrobolis usque in diem Dominicam obsessos fatigare; quâ licet die a pyrobolis, missilique igne abstineret, continenti tamen machinarum tonitru usque ad vesperam sequentis diei oppidum quatibat. Die igitur decimasextâ Octobris cessabat bombardatio, hoste ad pristinas stationes regresso.

Injecta, ut postmodum intellectum, sex millia pyrobolorum (bombas dicunt) ollæ incendiariæ sexcentæ; hujusmodi quippè olla instar urnæ circulis ferreis in se concludit materiam pyriam, quæ accensa flammam duodecim omninò pedibus in altum ducebat; erantque minores pyrobo i ollæ inter reliquam materiam inclusi, qui disrupti, eos, qui restinguendo

igni propius accedere vellent, concu-
terent.

Post obsidium hujus modi ollas in-
ter ipsas oppidi ruinas Geldriæ vidi.
Tormentorum globi duodecim mille:
ferramentorum, lapidumque injecto-
rum non erat numerus, neque ratio,
adeo ut mirum sit; non omnia cum
hominibus fuisse absumpta.

Permanserunt tamen duo Conven-
tus Carmelitani utriusque sexûs,
tametsi multum perforati, insuper
Ecclesia cum Monasterio Canonica-
rum regularium Sancti Augustini
vulgò Nazareth.

Oppidani post perperam hostilem
ignem dispersi atque angustiati, ad
suos quisque lares remeant, sub
ruinis contra aëris injurias ac bru-
male frigus latibulum quæsituri, ubi
cum menses omninò duos transegi-
sent, neque ulla auxilii spes appare-
ret, utpote universâ Patriâ per Fœ-
deratos Cæsaris subactâ, Rex ipse
Civium suorum misertus, loci Præ-
fecto significat, locum hosti sub ho-
nestâ lege tradat: hic Magistratui,
Ecclesiasticis ac Militum Præfectis
Regis mandatum exponit, articulos
legemque dedendi oppidi explicat, si
quid addi vellent, id in præsens ex-
pediant. Misit igitur ex oppido Gel-
riensi Wesaliam, ut de loco deden-
do paciscantur, qui tractatus ad tres
usque septimanas protractus est, eo-
que demum perfectò, in quo Civium
Privilegiis, Catholicæ Religioni, ac
Militis præfidiarii Honori assatim pro-
spectum erat, porta Gelriensis deci-
masseptimâ Decembris Prusis tra-
ditur, ac vigesimâ primâ memorati
Mensis die præsidium juxta pacta
conventa militari honore discedit in
Brabantiam. Articulos dedendi op-
pidi (Capitulationem dicunt) non
appono, cum norma, ac lex eâ de re

inter Carolum VI. Romanorum Im-
peratorem ac Regem Borussia non
tantum pro oppido Geldriæ, sed reli-
quâ etiam portione superioris Gel-
driæ, quanta Regi Borussia cecidit
anno 1713. 2. Aprilis condita sit, ut
suo infra loco memorabitur.

Octavâ die Decembris, quæ est
festum Conceptionis Beatæ Mariæ
Virginis, extitit terribilis venti tem-
pestatas, quæ multas disjecit turres,
ædesque, arbores innumeras stravit,
naves demersit; imo tanta erat vis,
ut ex stagnis levatam unâ cum pisci-
bus aquam nubis instar ad horæ qua-
drantem projecerit in Parochiâ nostrâ
de Helden.

Ut reditus, emolumenta ac registra
Ecclesiarum, Pastorum reliquo-
rumque Beneficiorum in Diœcesi Ru-
ræmundensi conservata maneant, quæ
variis subindè casibus pereunt, aut
deperduntur, hinc Episcopus manda-
vit omnibus & singulis Beneficiatis,
ut sua quisque registra & documenta
authenticè descripta ad archivum
Episcopale transmittat ibidem ser-
vanda, ut quisque Beneficiatus in
casu necessitatis illuc pro instruc-
tione iis registris inspiciendis recur-
rere possit.

ANNO MDCCIV.

Carolus Austriacus Hispaniarum
Rex, ubi in Hollandiâ commodum in
Angliam navigandi ventum aliquanto
tempore expectaverat, tandem tertiâ
Januarii 1704. in Vlardingem con-
scensâ Angliæ Classe sub Architalasso
Rock, sextâ ejusdem mensis prosper
ex Hollandiâ in Angliam appulit in
Spitheadt, quem Angliæ Regina pro
regiâ dignitate excepit habuitque:
postquam verò Hollandica Classis
Britannicæ se junxerat, circâ medium

Vehe-
mens
ventus.

Registra
Benefi-
ciorum
ad archi-
vum E-
piscopale
servanda
deferun-
tur.

Januarii indè solventes, ubi secundis velis Portugalliam versus aliquo spatio procefferant; altera demum procella ac fœda tempestas unitam Classem in portus Anglicanos denuò rejecit, navibusque laceris pro temporis arctitudine reffectis, xxiv. Februarii iteratò velis se committunt, ac prospero cursu septimâ Martii Ullisiponem appellunt; Carolus verò nonâ dicti mensis a Rege Portugalliæ in regiam urbem palatiumque ingenti lætitiâ ac honore ex Classe deductus est.

Carolus Rex ex Angliâ in Portugalliam navigat.

Mox miles Anglus Batavusque ex onerariis navigiis in littus lusitanicum exponitur, ac variâ dein sorte inter Hispanos ac Lusitanos eisque Confœderatos hâc æstate res acta est.

In superiori Germaniâ plura ad Danubium loca Bavarus subegerat, cui ingentes Gallorum Copiæ accesserant, quibus cum Cæsarei impares essent, Angli, ac Batavi, transito propè Ruræmundam Mosâ, Germaniam sub Duce Malburgio citato agmine petunt, Cæsareisque juncti Bavarum propè Donavertiam adoriuntur, quem post anceps diu prælium recedere cogunt: resumptis exindè hinc indè viribus, acerrimus denuò inter utrosque propè Hochstetum intercessit conflictus. Bavarus suos, Comes de Tallard Gallos curabat; Princeps verò Eugenius Germanis, Malburgius Anglis, Batavisque præest; æquato dudum inter acies prælio, ipsum Tallard, qui hostis cognoscendi causâ a suis æquò longius recesserat, intercipiunt Germani; eo rumore inter acies per clamores sparso, Cæsareisque acrius instantibus, cœpit Gallorum acies inclinare, ac ruptis demum ordinibus fugere: Bavarus, acceptâ Gallorum clade, suos pugnando ab hoste subduxit. Eo prælio ultrâ viginti millia

In prælio propè Hocstetum, Tallard Gallus captus.

Angli Baviarum hostiliter vexant.

cecidisse ferunt, ac magna Gallorum multitudo capta. Bavarus, quæ ad Danubium tenebat loca deserit, Rhenumque petit.

Fœderati Baviarum ingressi hostiliter ac flammis depopulati sunt; atque ad Danubium hoc modo bellum confectum est. Bavarus intereâ Belgium repetit, ac sub initium Octobris Bruxellas appulit, & Belgium, quod ejus nomine Marchio de Bedmar curaverat, denuò administrare cœpit. Cæsarei victoriam prosecuti Landavium in Palatinatu obsident sub auspiciis Josephi Austrii Romanorum Regis, qui prima inibi Martis specimina edens, exeunte Novembri locum ad deditionem cœgit; quo etiam tempore Trarbachii fortalium, quod Mosellæ flumen penè ambit, subactum est a Duce Hassico.

Josephus Romanorum Rex Landavium expugnavit.

Nec inferiore sorte Classis Batavo-Anglica Gibraltar, portum Hispaniæ fortissimum, quod freto Gauditano imperat, initio Augusti subigit.

Classis Batavo-Anglica Gibraltar occupat.

In Belgio nostro nil memoratu dignum gestum est; Batavi quidem Namurcum infesto igne bombisque impetunt, ast exiguo oppidanorum damno.

Tametsi præsens annus Hispano Galloque fuerit admodum funestus, in Sabaudiâ tamen Galli nonnulla Duci Sabaudico loca ademerunt, ac in annum futurum haud segniter arma militemque parant.

Mense Junio Episcopus Ruræmundanus districtum Geldriensem inspicere cœpit, ac mense Novembri in Brabantiam perrexit, ubi a Bavaro pro Ecclesiasticis ac locis Deo sacratis in Geldriâ protectionem (sauve-garde) obtinuit.

Antistes Ruræmundani districtum visitat.

ANNO MDCCV.

Mors
Leopoldi
Impera-
toris, cui
successit
Josephus
filius.

Inter has bellorum turbas quintâ Maii vivis excessit Leopoldus Imperator, anno ætatis sexagesimo quinto; hic Ferdinando tertio Cæsare ac Mariâ Auftriacâ Philippi iv. Regis Hispaniarum sore re natus fuit 9. Junii 1640. ac a Septemviris in Caput Imperii 18. Julii 1658. electus, non minus armis, quam consilio Regna tam hæreditaria, quam Imperium Romanum adversus hostem externum domesticumque propugnavit. Palam sunt rebellium Ungarorum in ejus Caput conspirationes ac conjurationes, ast, protegente Deo, detectæ ac dissipatæ: orbi patent victoriæ in Turcam, qui ducentis armatorum millibus Leopoldum contra leges icti fæderis adortus, Viennam obsedit, ac totum jam Imperium spe devoraverat: Leopoldus miræ semper in Deum confidentiæ è tanto discrimine liberatus est; quippe perduelles Ungaros domuit, quin & Turcam fregit, ac universam ei Ungariam ademit, atque ita victus a Leopoldo pacem demum accepit Turca. Erat Leopoldus eximie in Deum pietatis, in consiliis sicut Angelus Dei, admirandæ mansuetudinis, atque in hostes clementiæ, ac sanctissimum Domûs Auftriacæ ornamentum. Acta tanti Imperatoris fastis auftriacis relinquo.

Patri succedit Josephus eo nomine primus, hic utpote anno sexcentesimo nonagesimo per Principes Electores in Regem Romanorum designatus, continuo Imperii habenas suscepit, ac bellum Hispanicæ successionis à Patre susceptum ingenti animo prosequitur, quod magis hactenus ferbuit.

In Hispaniis quidem Carolo Regi sors nunc quam elapso anno magis favebat: Classis namque Anglo-Batavica Ullispone solvens hispanicum littus legebat, ac Barcinonæ xxii. Augusti appulit; mox Militia sub Principe Hasso-Darmstadt, ac Lichtenstein, nec non Comite Peterbourgh Anglo in littus exposita Barcinonam obsidet, per Petrum de Velasco defensam, quam intra septimanas omnino tres debellat; subactio prius, quod urbem tuebatur, fortalio de Montjovii, in cujus expugnatione Princeps Darmstadtensis Caroli Regis ex parte Matris Cognatus cecidit, Dux Belli fortissimus, magnique consilii vir. Barcinona suppetiis destituta ac hosti ultra resistendo impar nono Octobris honestis legibus Carolo tertio deditur; mox Catalaunia omnis, quin & Regnum Valentix ei cedit.

In Belgio Angli ex Hibernis mature digressi utramque Mosæ ripam legentes Trajectum Mosæ tendunt Hollandis, qui inibi sub tentoriis in monte Sancti Petri subsistunt jungendi; mox coadunati per agrum Juliacensem & Coloniensem Treviros petunt sub finem Maii, ubi Cæsareos reliquosque Fæderatos nondum paratos aliquanto tempore opperiebantur. Galli veriti, quod Lotharingiam ac Alsatiâ infestarent, & ipsi Copias ex Hibernis colligunt, ac castra adversus præsentem hostem muniunt. Malburgius, Germanis nondum advenientibus, cum in speciem prælii Gallos aliquoties frustra tentasset, subito itinere Mosam repetiit, opem laturus Mosæ accolis, quos Bavarus belgicæ militiæ Dux oppugnabat; Hujum mense namque Junio debellaverat, ac Leodium ingressus, arcem excitatis tormentorum sedibus

Carolus
Rex Bar-
cinonam
expugnat.

in speciem obsidionis terret, nil tamen hostile in eam egit; hinc Trajecti, quod in viciniâ est, trepidatum est, ne Bavarus hostili igne eos impeteret, (bombardaret) a quo tamen abstinuit, ac exeunte mense Junio discedens Leodio Copias post aggerem Brabanticum (lineas) reduxit: Malburgius intereâ a Mosellâ redux Trajectum appulit, ubi coadunatis Copiis Hujum versus tendunt circa finem Julii, quo denuo expugnato, confilia in eo erant, ut lineas brabanticas, quas triennio incastum circumfederalant, demum transgrediantur: silenti igitur agmine festinantes, summo manè lineis approximant, ac lectâ manu tentando transgrediuntur, disjectis vigiliis, succedente identidem, quantum per patefactos aditus licebat, milite, priusquam Hispanus Gallusque miles ad quatuor leucas tutandis lineis hinc - inde diffusus, turmatim coire posset; qui, quantum per vires licebat, habito contra irruentem hostem certamine, demum recedunt; collectasque Copias Bavarus Lovanium ducit; ubi Diliam flumen transgressus positis castris hostem expectat; Malburgius, quod in itinere erat, Thenarum oppidum expugnabat, ast tentato semel iterumque variâ viâ in Brabantiam ingressu, cum nil adversus Bavarum proficeret, Soutlewam paludoso loco sitam debellat, atque æstate in Autumnum vergente, uterque exercitus in hiberna digreditur.

In Italiâ atque Sabaudiâ variâ fortunâ res acta est ob æquatam utrimque tam Ducum, quam militis virtutem: Eugenius quippe Sabaudiæ Princeps Cæsareis, Dux de Vendosme Gallis præerat. Tametsi Batavi Ruræmundam, Venlonam, Stevenswerdam præsidio te-

nerent, totiusque superioris Gelriæ curam ad interim gererent, tamen, quæ Catholicæ Religionis erant, nusquam impediabant, quin Batavorum legati, cum Gelriæ Statum inspecaturi venirent, apud Antistitem Ruræmundæ divertebant, a quo lautè habiti, nec ingrati recedebant.

Mense Septembri Episcopus Falcoburgensem districtum visitat. Per eos quoque dies Daniæ Regina, quæ sanitatis recuperandæ causâ ad Thermas aquenses perrexerat, exindè in Daniam redux Ruræmundæ ab Episcopo pro regiâ dignitate suscepta est, quod humanitatis ac hospitalitatis officium sibi a Præsule Catholico impensum variis gratitudinis argumentis rependit.

Hoc anno tragœdia sanguinolenta inter novum et veterem Magistratum Neomagi accidit ratione regiminis, cum enim Rectores veteres è Curia novum Magistratum vi depellere tentant, ipsi victi perierunt. Mauritius Orangiæ Princeps, dum Neomagum 1591. undecimâ Octobris Hispanis eripuit, inter pacta hoc erat articulo 3. ut Principi facultas esset legendi novum Magistratum, usque ad finem belli mensuram. Finito bello, tametsi Neomagenses veteri more legere Magistratum vellent, non sunt auditi a Nassoviis, donec, evoluto & ultra sæculo, anno nempe 1702, post excessum Wilhelmi Principis Nassovii ac Regis Angliæ, exauctorato veteri Magistratu, novum prisco more Neomagenses creaverint, non tamen absque turbis: exauctorati cum apud fœderati Belgii supremum Collegium de injuriâ frustrâ ac diu questi nil auxilii obtinerent, armis demum amissi honoris gradum repetendum censent; ac 1705. 7. Augusti armati Curiam ingrediuntur, Magis-

Malburgius lineas brabanticas seu aggerem expugnat.

Similiter Thenas et Soutlewam debellat.

Regina Daniæ apud Antistitem Ruræmundæ hospitatur.

Bellum civile Neomagi.

Ex actis prelo vulgaris, per Abraham van Wesel rhytopographum Neomagensem.

tratum novum loco cedere jussum in cubiculis seorsim vi ac minaciter detinent, expectatâ frustrâ, quæ seque- retur, amicorum turbâ, cui per Cives præclusa via. Mox Cives Magistratui a se nuper creato suppetias laturo in Curiam irruunt, obvios quosque sternunt, reliquos è Curia fenestris suspendunt, ac uno, qui in urbe la- tuerat, postridiè decollato: atque hoc modo Neomagenses per suorum sanguinem in prisca privilegia post- liminiò transiére.

Tragica hæc Neomagensium actio

ac pugna cum ingenti rumore quaquaversum spargeretur, novus Magis- tratus, ut suorum eâ die acto- rum justitiam palam faceret, cunctisque rationem redderet, publicam edidit relationem 30. Septembris 1705. typis neomagensibus, quam hic verbotenus idiomate gelrico, ut est concepta, referre placuit, materiam hanc historicis gelris prolixius diri- gendam relinquens, utpote, qui nar- rata mea ad Chronici arcitudinem redegi: relatio autem est hujus- modi.

KORT VERHAEL

Van het geene op den 7. Augusti deses jaers 1705. als oock eenigen tydt van te vooren de Magistraet der Stadt Nymegen concernerende is voorgevallen.

BOrgemeesteren, Schepenen ende Raet der Stad Nymegen op den 29. July des jaers 1702. door de Gildens en Borge- rye vrywilligh geëdigeert, en tot bare Re- genten aangestelt synde, vernomen heb- bende, dat van tyt tot tyt eenige quaet- aardige menschen, meer hare glorie en eigen baet, als wel het generael welwe- sen van de Stat en hare mede- borgeren behartigende, t' elkens getracht hebben, onder alle onware en valsche pretexten haere wettige Regenten by de Borge- ry batelyck te maken, om, waar het doen- lyck, de selve tegens eed en pligt af- te- setten, en haer selfs neffens de afge- dankte Regenten op het kussen te stellen, en in de Regeringe te dringen, hebbende sy ten dien einden al in den jaere 1703. by nacht en ontyden met geschrif- ten langs de deuren der Borgeren geloo- pen, om het selve tot sluytingh van de keure, (soo op den 2 Fan. 1704. stont te

geschieden) te doen teekenen, al het wel- ke Borgemeesteren, Schepenen en Raed badden gedacht, dat door hare modera- tie en sagsinnigheyt souden te boven geko- men en ten eenemaal gesteuvt hebben; soo is egter ter contraris gebeurt, dat de nachtloopers met hare complices meer en meer geyvert, en met veele onwaerheden de saeke soo verre hebben gebragt, dat hare bende is aengegroyt en sterker ge- worden, haer addresserende aen menschen, die in bare proceduren, of voor de Hee- ren Schepenen, of voor den Raet hadden gesuccumbeert, de welcke met een gedeelte van de afgedancnte Regenten haere vrien- den, en met degem die by de keure der Bor- gerye van den 25. July des jaers 1702. sustineerden voor by gegaente syn, een rede- lyck groot getal uytmakten, de welcke haer in den voorledenen jare aen de Hee- ren Gecommitteerde uyt den Heeren Staten van Hollant en West-Frieslandt, aen de Heeren Staten van Gelderlant afgesonden,